

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-1>

УДК 332.1.711

МОНІТОРИНГ КЕЙСІВ НЕЕФЕКТИВНОГО (НЕРАЦІОНАЛЬНОГО, НЕЦІЛЬОВОГО) ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ ГРОМАДАМИ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ У ЧАС ВІЙНИ У 2022–2023 РР.

MONITORING OF CASES OF INEFFICIENT (IRRATIONAL, NON-TARGETED) USE OF FUNDS BY THE COMMUNITIES OF THE LUGHAN REGION DURING WAR IN 2022–2023

Вартанова Олена Вікторівна

доктор економічних наук, професор,
Луганська філія Державної установи "Інститут економіко-правових досліджень
імені В. К. Мамутова НАН України"
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8706-6437>

Бузько Ірина Романівна

доктор економічних наук, професор,
Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4560-1630>

Бурбело Сергій Олегович

провідний економіст,
Державна установа "Інститут економіко-правових досліджень
імені В. К. Мамутова НАН України"
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5558-8989>

Vartanova Olena

Kyiv National University of Technologies and Design

Buzko Iryna

Volodymyr Dahl East Ukrainian National University

Burbelo SerhiiState Organization "V. Mamutov Institute of Economic and Legal Research
of the National Academy of Sciences of Ukraine"

У статті розглянуто методичні засади моніторингу ефективності (раціональності, доцільності) використання коштів громадами, який ґрунтується на аналізі витрат бюджетних коштів громадами, їх розмірі, відповідності цілям діяльності громади (доцільність використання), конкурентоспроможності ціни та виконавця, відповідності масштабам діяльності громади тощо. Визначено критерії неефективності (нераціональності, недоцільності) використання коштів громадами, зокрема, сумнівність тендеру, відсутність кричної потреби у закупівлі під час війни, відсутність обґрунтованої потреби у закупівлі, невідповідність кількісних та фінансових параметрів закупівлі масштабу діяльності громади, завищена ціна, неринкові ціни, неврахування аналогів товарів і послуг, критична кількість учасників державних тендерів, наявність дискримінаційних вимог у тендері, антиконкурентні дії замовників та підрядників тощо. Представлено результати моніторингу 31 окремих кейсів неефективного (нераціонального, недоцільного) використання коштів громадами Луганської області у час війни у 2022–2023 рр. Результати проведення моніторингу ефективності (раціональності, доцільності) використання коштів громадами в час війни є важливим кроком у впровадженні ефективного управління витратами бюджетних коштів, підвищує прозорість цього процесу, забезпечує оптимальне співвідношення між витратами та досягнутими результатами, надає рекомендації щодо подальшого використання коштів громадами.

Ключові слова: використання коштів, критерії, ефективність, доцільність, громади, Луганська область, моніторинг, раціональність.

The article discusses the methodological principles for monitoring the effectiveness (rationality, expediency) of fund utilization by communities. This is based on analyzing the expenditure of budget funds by these communities, considering factors such as the amount spent, alignment with the community's objectives (expediency of use), price competitiveness, contractor suitability, and alignment with the scale of community activities, among others. Criteria for inefficiency (ineffectiveness, inappropriate use) of funds by communities were identified. These include dubiousness of the tender, lack of urgent need for procurement during the war, lack of justified need for purchase, inconsistency of the quantitative and financial procurement parameters of the scale of the community's activities, inflated price, non-market prices, failure to take into account analogues of goods and services, a critical number of participants in state tenders, presence of discriminatory requirements in the tender, anti-competitive actions of customers and contractors, lack of feasibility of purchase, price non-competitiveness, non-competitiveness of the performer, non-critical costs. The article presents the results of monitoring 31 cases of inefficient (irrational, inappropriate) fund use by communities in the Luhansk region during the war in 2022–2023. The total amount of procurement by the communities of the Luhansk region during the war in 2022 amounted to UAH 42,625,830, in 2023 – UAH 5,764,926. The main procurements that are recognized as inefficient, inexpedient and irrational are significant purchases of heavy construction equipment, computer equipment, significant costs for office equipment and supplies, and other purchases that require justification of their expediency. Monitoring the effectiveness (rationality, expediency) of fund utilization by communities during wartime is crucial for effective budget management. It enhances transparency, ensures an optimal balance between costs and outcomes, and provides recommendations for the future use of community funds.

Keywords: fund utilization, criteria, efficiency, expediency, communities, Luhansk region, monitoring, rationality.

Постановка проблеми. Моніторинг ефективності (раціональності, доцільності) використання коштів громадами базується на всебічному аналізі витрат бюджетних коштів громадами, їх розміру, відповідності цілям діяльності громади (доцільність використання), конкурентоспроможності ціни та виконавця, відповідності масштабам діяльності громади тощо.

Проведення моніторингу окремих кейсів використання коштів громадами Луганської області дає змогу виявити випадки неефективного (нераціонального, нецільового) використання коштів громадами, застосування неринкових цін, порушення конкурентності закупівель або конкуренції серед виконавців тендерів, звернути увагу на маркети корупційних проявів при здійсненні витрат коштів громадами. Моніторинг ефективності (раціональності, доцільності) використання коштів громадами базується на всебічному аналізі витрат бюджетних коштів громадами, їх розміру, відповідності цілям діяльності громади (доцільність використання), конкурентоспроможності ціни та виконавця, відповідності масштабам діяльності громади.

Особливої актуальності моніторинг ефективності використання коштів громадами набуває в умовах війни. Такий моніторинг є важливим кроком у впровадженні ефективного управління витратами бюджетних коштів, підвищуючи прозорість цього процесу через інформування громадськості про результати моніторингу, забезпечуючи оптимальне співвідношення між витратами та досягнутими результатами, надання рекомендацій щодо подальшого використання коштів громадами.

Аналіз останніх публікацій. Моніторинг використання коштів громадами у різних формах здійснюють різні громадські організації (наприклад, Громадська спілка "Інститут народного аудиту" [1], Рух "Чесно" [2], проєкт "Народний аудит" [3], а також окремі активісти громадського суспільства.

Первинною інформацією для моніторингу окремих кейсів неефективного (нераціонального, недоцільного) використання коштів громадами Луганської і Донецької областей у час війни є:

– Prozorro [4];

– Аналітичний хаб Qlik [5] (містить узагальнену аналітичну інформацію й інфографіку щодо обсягів і структури державних закупівель громадами).

Метою статті є здійснення моніторингу кейсів неефективного (нераціонального, нецільового) використання коштів громадами Луганської області у час війни у 2022–2023 рр.

Виклад основного матеріалу дослідження. Наразі не існує єдиної методики здійснення моніторингу кейсів неефективного (нераціонального, нецільового) використання коштів громадами, також відсутні чіткі критерії неефективного (нераціонального, нецільового) використання коштів громадами. Методичні підходи до моніторингу неефективного, нераціонального або недоцільного використання коштів громадами враховуються визначення відповідних понять та критеріїв неефективності (недоцільності, нераціональності) витрат коштів громадами.

Неефективне використання коштів громадами може бути визначено як негативне спів-

відношення витрат коштів і результатів від таких витрат, що може бути наслідком недостатньої контрольованості витрат, порушення механізмів моніторингу, некомпетентного управління витратами коштів, дії корупційних схем та втрати коштів через шахрайство або нечесні дії керівництва або працівників. Неефективне використання коштів громадами може призвести до невиконання соціальних та економічних цілей, втрати довіри громадян до влади та загального зниження якості життя громади.

Нераціональне використання коштів громадами можливо в ситуації, коли ресурси, доступні для використання, спрямовуються на проекти, програми або послуги без оптимального планування, контролю та використання цих коштів. Це може включати в себе непродуктивні та необґрунтовані витрати, переплату за послуги або товари (неконкурентна ціна), а також недооцінку вартості проектів та програм, необґрунтований вибір переможця конкурсу (неконкурентність виконавця).

Нецільове використання коштів громадами відбувається, коли кошти, виділені на конкретні цілі або проекти, витрачаються на інші потреби або завдання, які не отримані цільовому призначенню діяльності громади. Це може включати в себе використання бюджетних коштів або фінансування з інших джерел для особистих цілей, корупційні схеми, недостатній контроль за фінансами, невідповідність профілю діяльності громади. В умовах війни та для переміщених з зони проведення бойових дій громад критерієм нецільового використання коштів може бути невідповідність витрат масштабу діяльності громади. Нецільове використання коштів призводить до втрати довіри до управлінських органів, зниження ефективності програм та проектів, а також втрати фінансової стійкості громади. Крім того, це можна призвести до недостатнього фінансування важливих сфер, таких як охорона здоров'я, освіти та інфраструктури, що загрожує добробуту громадян і розвитку як громад, так і країни в цілому.

Неефективне використання коштів громадами можливо в ситуації, коли ресурси, виділені на певні цілі або проекти спільноти, витрачаються неефективно або недоцільно. Для визначення ефективності використання коштів аргументом є порівняльний аналіз, який дає змогу порівняти витрати та їх цільове призначення.

Ключовими факторами забезпечення ефективності, доцільності та раціональності витрат коштів громадами є:

- забезпечення фінансової транспарентності. Умови війни можуть сприяти виникненню ситуацій, коли важко відслідковувати, яким чином та на що саме витрачаються кошти громад, отже, моніторинг дозволяє забезпечити відкритість і прозорість у використанні бюджетних коштів громадами;

- недопущення корупції. В умовах війни існує підвищений ризик корупції та зловживань у витратах коштів громадами. Моніторинг є ефективним інструментом для виявлення та уникнення корупційних практик;

- оптимізація ресурсів. Важливо переконатися, що кошти витрачаються на пріоритетні потреби громад, особливо в умовах війни, коли є необхідність в ефективному використанні ресурсів гостро актуалізується.

Моніторинг неефективності (нераціональності, недоцільності) використання коштів громадами Донецької та Луганської областей має ґрунтуватися, насамперед, на чинних нормативно-правових актах. Порівняльний аналіз використовується головними розпорядниками коштів місцевих бюджетів та базується на основі середніх індексів виконання результативних показників (ефективності та якості) відповідно до листа Мінфіну від 19.09.2013 р. № 31-05110-14-5/27468: "Методика здійснення порівняльного аналізу ефективності бюджетних програм, які виконуються розпорядниками коштів місцевих бюджетів" [6].

Разом з тим, головним розпорядникам коштів бюджетів територіальних громад, що розташовані на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, близьких до зони бойових дій, тимчасово окупованих російською федерацією, тобто тим, у кого виконані програми бюджету 2022 року значно відрізняються від попереднього 2021 року, доцільно для здійснення оцінки своїх бюджетних програм керуватися рекомендаціями Наказу Міністерства фінансів України № 608 від 17.05.2011 "Про затвердження Методичних рекомендацій щодо здійснення оцінки ефективності бюджетних програм" (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів № 13 від 12.01.2012).

Методичні рекомендації щодо здійснення оцінки ефективності бюджетних програм, згідно Наказу № 608, визначають, що головний розпорядник самостійно визначає:

- обсяг і структуру інформації для оцінки;

- джерела інформації;
- технологію обробки та аналізу отриманої інформації.

Узагальнення наведених даних дає змогу виокремити критерії нераціонального, неефективного або недоцільного використання грошей громадами при здійсненні держзакупівель, а також наявності корупційних складових у державних закупівлях у час війни:

- сумнівність тендеру;
- відсутність кричної потреби у закупівлі під час війни;
- відсутність обґрунтованої потреби у закупівлі;
- невідповідність кількісних та фінансових параметрів закупівлі масштабу діяльності громади;
- завищена ціна, неринкові ціни, неврахування аналогів товарів і послуг;
- критична кількість учасників державних тендерів;
- наявність дискримінаційних вимог у тендері;
- антиконкурентні дії замовників та підрядників;
- відсутність доцільності закупівлі;
- неконкурентність ціни;
- неконкурентність виконавця;
- не критичність витрат.

Застосування цих критеріїв у моніторингу використання грошей громадами при здійсненні держзакупівель дає змогу виявити випадки нераціонального, неефективного або недоцільного використання коштів громадами, а також наявності корупційних складових у державних закупівлях у час війни.

Загальні показники державних закупівель громадами Луганської області за 2022 р. подано у табл. 1.

Основними групами закупівель громадами Луганської області у 2022–2023 рр. були: продукти харчування, послуги в сфері інформаційних технологій, конструкції та конструктивні матеріали, послуги з ремонту і технічного

обслуговування, нафтопродукти, офісна і комп'ютерна техніка, меблі, електротехніка, друкована продукція, ділові послуги [5].

Топ-10 в структурі державних закупівель громад Луганської області в 2022–2023 рр. посідають: Агенція регіонального розвитку Луганської області, "Обласна водолазно-рятувальна служба", Перший державний пожежно-рятувальний загін головного управління ДСНС України в Луганській обл., медичні заклади тощо [5].

Аналіз окремих кейсів неефективного (нераціонального, нецільового) використання коштів громадами Луганської області у час війни у 2022–2023 рр. здійснювався на основі інформації Prozorro [4], даних аналітичного хабу Qlik [5] та із застосуванням критеріїв ефективності (раціональності, доцільності) використання бюджетних коштів громадами. Аналіз використання коштів громадами Луганської області у час війни у 2022–2023 рр. подано у табл. 2.

Головним управлінням пенсійного фонду України в Луганській області у 2022–2023 рр. (табл. 2).

Аналізуючи дані щодо витрат коштів Головним управлінням Пенсійного фонду України в Луганській області за 2022–2023 рр., можна зробити такі висновки:

Головним управлінням пенсійного фонду України в Луганській області у 2022 році було здійснено закупівель на загальну суму 9049536 грн. (у 2022 р. – на 4 615 250 грн., у 2023 р. – на 4 434 286 грн.);

у 2022 році переважні види закупівлі – комп'ютерне обладнання, техніки та пов'язаних пристроїв на загальну суму 3 945 250 грн. (монітори, комп'ютери, ноутбуки, неттопи, сканери, багатофункціональні пристрої тощо), що складає 85,5% усіх закупівель у 2022 р.;

у 2023 році комп'ютерне і офісне обладнання на суму 4 434 286 грн. становлять 100% усіх закупівель. Серед них – монітори, клаві-

Таблиця 1

Узагальнені показники державних закупівель громадами Луганської області у 2022 р. [5]

Показник	Луганська область
Кількість договорів, тис	16,76
Початкова сума, млрд	3,42
Відсоток виконаних договорів від завершених, %	79,02
Відсоток суми виконаних договорів від завершених, %	68,03
кількість організаторів	577
Кількість постачальників, тис	2,89

Таблиця 2

Аналіз окремих кейсів неефективного (нераціонального, нецільового) використання коштів громадами Луганської області у 2022–2023 рр.

Громада	Вид закупівлі	Сума закупівлі, грн.	Коментар
1	2	3	4
2022 р.			
Головне управління пенсійного фонду України в Луганській області	Комп'ютерне обладнання (монітори)	368 350	Неконкурентність виконавця
Головне управління пенсійного фонду України в Луганській області	Комп'ютерне обладнання (монітори, комп'ютерні клавіатури та миші)	312 000	Неконкурентність виконавця, неконкурентність ціни
Головне управління пенсійного фонду України в Луганській області	Машини для обробки даних (неттопи)	1 265 000	Неконкурентність виконавця Неконкурентність ціни Необґрунтована закупівля Невідповідність кількісних та фінансових параметрів закупівлі масштабу діяльності громади
Головне управління пенсійного фонду України в Луганській області	Машини для обробки даних (сканери)	44 800	Неконкурентність виконавця
Головне управління пенсійного фонду України в Луганській області	Генератори	480 000	Невідповідність кількісних та фінансових параметрів закупівлі масштабу діяльності громади
Головне управління пенсійного фонду України в Луганській області	Комп'ютерне обладнання (багатофункціональні пристрої)	200 000	Неконкурентність виконавця
Головне управління пенсійного фонду України в Луганській області	Комп'ютерне обладнання	336 200	Неконкурентність виконавця
Головне управління пенсійного фонду України в Луганській області	Комп'ютерна техніка (неттопи та ноутбуки)	1 330 900	Неконкурентність виконавця
Управління освіти, культури, молоді та спорту Кремінської міської ради	Планшет	140 600	Сумнівна потреба в часи війни
Управління освіти, культури, молоді та спорту Кремінської міської ради	Планшети	396 470	Сумнівна потреба в часи війни
Комунальне підприємство "Севєродонецьк-водоканал"	Екскаватор-навантажувач – ACE AX124	4 838 400	Сумнівна потреба в часи війни

Продовження Таблиці 2

1	2	3	4
Комунальне підприємство "Сєвєродонецьк-водоканал"	Механічні лопати, екскаватори та ковшові навантажувачі, гірнична техніка (Гідравлічний колісний екскаватор Hyundai R180W-9S)	9 100 000	Сумнівна потреба в часи війни
Громада	Вид закупівлі	Сума закупівлі, грн.	Коментар
Комунальне підприємство "Сєвєродонецьк-водоканал"	Автомобіль спеціалізований аварійно ремонтна майстерня ТК-IV-APM (на базі автомобіля Iveco DAILY 35C16, 4x2)	4 043 520	Неконкурентність закупки
Комунальне підприємство "Сєвєродонецьк-водоканал"	Автомобіль спеціалізований бортовий з КМУ	10 746 000	Сумнівна потреба в часи війни
Комунальне підприємство "Сєвєродонецьк-водоканал"	Автомобіль RENAULT EXPRESS	1 300 000	Сумнівна потреба в часи війни
Комунальне підприємство "Сєвєродонецьк-водоканал"	Автомобіль HDC DC Double long N22R33	843 000	Сумнівна потреба в часи війни
Комунальне підприємство "Сєвєродонецьк-водоканал"	Офісне устаткування та канцелярські товари	347 000	Відсутність потреби в час війни
Луганський університет внутрішніх справ	Автотранспорт (легковий автомобіль, вантажний з фургоном, автобус)	4 875 000	Недоцільність витрат за обсягом. Невідповідність масштабу діяльності організації
Луганський університет внутрішніх справ	Навчальна література (книги різних видань)	1 058 590	Недоцільність закупівлі під час війни. Недоцільність з точки зору фактичного розміщення університету. Нераціональність витрат в умовах цифровізації
Луганська обласна прокуратура (м. Луганськ)	Легковий автомобіль "Chery Tiggo 4 або еквівалент"	600000	Недоцільність та неефективність витрат в умовах військового часу
Загалом		42 625 830	
2023 р.			
Головне управління пенсійного фонду України в Луганській області	Комп'ютерна техніка (персональні комп'ютери та ноутбуки)	2 018 000	Неконкурентність виконавця
Головне управління пенсійного фонду України в Луганській області	Джерела безперебійного живлення	195 397	

Продовження Таблиці 2

1	2	3	4
Головне управління пенсійного фонду України в Луганській області	Офісне устаткування та приладдя різне	55 548	Невідповідність закупівлі масштабу діяльності громади
Головне управління пенсійного фонду України в Луганській області	Комп'ютерне обладнання (принтери та багатофункціональні пристрої)	145 608	Неконкурентність виконавця
Головне управління пенсійного фонду України в Луганській області	Сканери	47 523	Неконкурентність виконавця
Головне управління пенсійного фонду України в Луганській області	Комп'ютерна техніка (моноблоки та ноутбуки)	1 880 000	Неконкурентність виконавця
Головне управління пенсійного фонду України в Луганській області	Офісне устаткування та приладдя різне	92 210	Невідповідність закупівлі масштабу діяльності громади
Управління освіти, культури, молоді та спорту Кремінської міської ради	Планшети	132 440	сумнівна потреба в часи війни
Громада	Вид закупівлі	Сума закупівлі, грн.	Коментар
Управління освіти, культури, молоді та спорту Кремінської міської ради	Планшети	350 000	сумнівна потреба в часи війни
Управління освіти, культури, молоді та спорту Кремінської міської ради	Легковий автомобіль RENAULT DUSTER або еквівалент	825 000	відсутність обґрунтованої потреби у закупівлі, неконкурентна ціна
Управління освіти, культури, молоді та спорту Кремінської міської ради	Бензин автомобільний А-95 (Євро5)	23200	неконкурентоспроможність виконавця
Загалом		5 764 926	

Джерело: дослідження на основі [4]

атури, миші, принтери, сканери, ноутбуки, неттопи, ДБЖ тощо.

Нераціональними, недоцільними або нецільовими витратами можна вважати закупівлі:

– за критерієм неконкурентоспроможності виконавців можна вважати нераціональними витрати на закупку у 2022 році комп'ютерного обладнання, техніки та пов'язаних пристроїв на загальну суму 3 945 250 грн. Переможцем усіх тенде-

рів є один виконавець – ФОП Возній А. В.; у 2023 році до неконкурентних закупок по критерію виконавця можна віднести закупівлі комп'ютерного обладнання, техніки на суму 4 091 131 грн. (92,2% закупівель у 2023 р.), де виконавцем було Товариство з обмеженою відповідальністю "АСАП ДЕМО";

– при закупівлі комп'ютерного обладнання (моніторів) на суму 312 000 грн. перевага була віддана переможцю ФОП Возній А. В. а відмовлено іншому претенденту з пропози-

цією ціни 299 556 грн., що на 12444 грн менше ціни укладеної угоди (3,9 %);

– недоцільною та необґрунтованою в період військового часу виглядає закупівля машин для обробки даних (неттопів) на загальну суму 1 265 000 грн. за критеріями неконкурентноспроможності ціни і виконавця, невідповідності кількісних та фінансових параметрів закупівлі масштабу діяльності громади. Так, в угоді заявлено закупівлю 55 неттопів за середньої ціною 22836 грн/шт., тоді як наразі аналогічні моделі неттопів коштують від 14000 до 19000 грн. [4]. Нераціонально вважаємо закупівлю неттопів за їх призначенням (Неттоп (міні-ПК) – це настільний комп'ютер зменшеного розміру, які досить потужні для перегляду веб-сторінок, простого редагування фото і відео, а також роботи з документами або великими електронними таблицями). Враховуючи масштаб діяльності ПФУ (пенсіонери Луганської області), вважаємо доцільним закупівля більш потужних комп'ютерів;

– потребує обґрунтування закупівля 8 генераторів на загальну суму 480 000 тис. грн., вартість одиниці виробу 60000 грн, що свідчить про низьку потужність закуплених восьми генераторів. В договорі не вказано кількість приміщень, які потребують обладнання генераторами і їх загальну площу, проте сума закупівлі дозволяла закупити один генератор дуже високої потужності, який дав змогу забезпечити потребу усього ПФУ в Луганській області. Таким чином, дану закупівлю можна класифікувати як неконкурентну за ціною.

Управлінням освіти, культури, молоді та спорту Кременської міської ради у 2022 році було здійснено закупівель на загальну суму 6 042 205 тис. грн. (у 2022 р. – на 3 463 650, у 2023 р. – на 2 058 215 тис. грн.).

Продукти харчування становлять 605 267 тис. грн (2022 р.), або 10%.

Інші закупівлі включають зошити, послуги адміністрування програмного забезпечення, куртки, дизпаливо, ковдри тощо.

Нераціональними та недоцільними витратами під час війни можна вважати:

– планшети різних модифікацій на 822 790 тис. грн., що становить 14,5% від загальної суми закупівель, у чому сумнівна потреба в часи війни;

– легковий автомобіль RENAULT DUSTER або еквівалент на суму 825 000 грн. (відсутнє обґрунтування потреби в цій заку-

півлі, що вважаємо недоцільним). До того ж ціна на автомобіль RENAULT DUSTER є неконкурентною, адже в діапазон цін на аналогічні лоти у 2023 р. коливався від 680 000 до 900000 грн з середньої ціною 777 000 грн.

Комунальним підприємством "Сєверодонецькводоканал" у 2022 році було здійснено декілька значних закупівель:

– екскаватор-навантажувач ACE AX124 на суму 4 838 400 грн.;

– гідравлічний колісний екскаватор Hyundai R180W-9S на суму 9 100 000 грн.;

– автомобіль спеціалізований аварійно-ремонтна майстерня ТК-IV-APM на базі Iveco DAILY на суму 4 043 520 грн.;

– автомобіль спеціалізований бортовий з КМУ на суму 10 746 000 грн.;

– автомобіль RENAULT EXPRESS на суму 1 300 000 грн.;

– автомобіль HDC DC Double long N22R33 на суму 843 000 грн.;

– кран автомобільний 32 т. на суму 12 800 000 грн.

Загальна сума закупівель важкої техніки за 2022 р. становить 43 670 920 грн.

Інші закупівлі Комунального підприємства "Сєверодонецькводоканал" включають витрати на бензин, верстати, комп'ютерне обладнання, дизельне паливо, аналіз проб води та канцтовари.

У 2023 році Комунальним підприємством "Сєверодонецькводоканал" були здійснені такі закупівлі на загальну суму 726 500 грн., з яких переважну частку становили верстати (шиномонтажний, балансувальний, для редагування дисків) на суму 700 000 грн.

Загалом за 2022–2023 роки було здійснено закупівлю на суму 45 858 531 грн, причому левова частка припала на 2022 рік з великими закупівлями спецтехніки та транспортних засобів.

Випадки неефективного (нераціонального, нецільового) використання коштів Комунальним підприємством "Сєверодонецькводоканал" у 2022–2023 рр.:

– враховуючи те, що Комунальне підприємство "Сєверодонецькводоканал" фактично було переміщено з місць проведення бойових дій і фактично знаходиться в м. Дніпро, значні закупівлі важкої будівельної техніки, верстатів вважаємо недоцільними та необґрунтованими. Відсутнє обґрунтування необхідності використання такої техніки, доцільність її придбання у зв'язку з фактично виконуваною діяльністю підприємством;

– враховуючи переміщений стан комунального підприємства, та із урахуванням невизначеності термінів змінення такого стану, відсутність обґрунтування того, як буде використовуватися придбана техніка у випадку деокупації території та повернення до фактичного місця розташування, вважаємо нераціональним значні витрати на закупівлю важкої техніки (45 132 031 грн.), особливо у військовий час;

виявлено неконкурентність деяких закупівель, зокрема: "Автомобіль спеціалізований аварійно ремонтна майстерня ТК-IV-APM (на базі автомобіля Iveco DAILY 35C16, 4x2) "за ціною 4 043 520 грн, у той час як інші громади закупили в аналогічний період часу цю техніку по значно нижчій ціні: мінімальна ціна становила 2 331 500 грн, середня ціна – 3 151 755;

сумнівним (нераціональним) є вибір переможця тендеру щодо закупки верстатів (ДК 021:2015 за кодом – 42610000-5 Лазерні верстати та обробні центри), в якості якого обрано непрофільну для постачання обладнання організацію (Підприємство об'єднання громадян (релігійної організації, профспілки) "Глобал інпостач" ГО "Осіб з інвалідністю "Еверест", види діяльності якої не відповідають поставленому обладнанню (оптова торгівля комп'ютерами, периферійним устаткуванням і програмним забезпеченням, оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням, неспеціалізована оптова торгівля, консультування з питань комерційної діяльності й керування);

– сумнівною з точки зору потреби в часи війни, а також з урахуванням діяльності комунального підприємства в умовах переміщення, є закупівля офісного устаткування та канцелярських товарів в заявленій кількості на загальну суму 347 000 тис. грн. Вважаємо недоцільною закупівлю за критерієм ціни, враховуючи профіль діяльності Комунального підприємства "Сєвєродонецьк-водоканал".

Випадки неефективного (нераціонального, нецільового) використання коштів Луганським університетом внутрішніх справ (м. Луганськ) у 2022 р.:

побутова техніка на загальну суму близько 963 000 грн.;

– комп'ютерна техніка (принтери, монітори, комплекти клавіатура і миша, моноблоки, ноутбуки, веб-камери) на суму близько 1 115 400 грн.;

– засоби індивідуального захисту: протигази – на 80 000 грн.;

– навчальна література: книги різних видань – на 1 058 590 грн.;

– автотранспорт: легковий автомобіль, вантажний з фургоном, автобус – на суму 4 875 000 грн.;

– інші закупівлі – кухонний посуд, одяг, канцтовари, паливо, документи про вищу освіту, медичні препарати, послуги прання білизни, хліб та хлібобулочні вироби, меблі та матраци – 1 190 000 грн. Загальна сума закупівель становила 14 221 806 грн.

Нераціональними, недоцільними або нецільовими витратами можна вважати закупівлі:

– автотранспорту (легковий автомобіль, вантажний з фургоном, автобус – на суму 4 875 000 грн.); дані витрати є недоцільними за обсягом витрат, враховуючи фактичне місце знаходження університету. Закупівлю автотранспорту також вважаємо недоцільною, враховуючи невідповідність кількісних та фінансових параметрів закупівлі масштабу діяльності університету (загальна кількість випускників університету на початок лютого 2022 р. становила 450 осіб). Закупка автотранспорту здійснювалась у жовтні 2022 р., коли перспективи діяльності університету керівництву були зрозумілими (з початку 2023 р. університет знаходиться в стадії ліквідації).

– *недоцільною, нераціональною та неефективною є закупівля навчальної літератури* (книги різних видань) на загальну суму – 1 058 590 грн. Ця закупівля є недоцільною під час війни, з точки зору фактичного розміщення університету (який фактично є двічі переміщеним), а також нераціональною з урахуванням загальної тенденції цифровізації, коли уся навчальна література доступна в цифровому вигляді, в цьому контексті замість закупівлі навчальної літератури доцільним було б створення електронного репозиторію університету; недоцільною закупівля є з точки зору невідповідності кількісних параметрів закупівлі масштабу діяльності університету, а також за критерієм масштабу витрат, зокрема, у час війни.

Аналіз використання коштів Луганською обласною прокуратурою (м. Луганськ) у 2022 р. Луганська обласна прокуратура, яка фактично розташована у м. Кам'янське Дніпропетровської області та м. Кропивницькому, здійснила закупівлю легкового автомо-

білю "Легковий автомобіль Chery Tiggo 4 або еквівалент" на суму 600000 грн., що в умовах військового часу вважаємо недоцільною та неефективною витратою коштів.

Висновки. На основі проведеного моніторингу ефективності (раціональності, доцільності) використання коштів громадами Луганської області в час війни у 2022–2023 рр. можна зробити наступні висновки:

1. Моніторинг ефективності (раціональності, доцільності) використання коштів громадами базується на всебічному аналізі витрат бюджетних коштів громадами, їх розміру, відповідності цілям діяльності громади (доцільність використання), конкурентоспроможності ціни та виконавця, відповідності масштабам діяльності громади. На основі аналізу інформаційних ресурсів, законів і нормативних актів, інформаційно-аналітичних платформ, інформаційних ресурсів громадських організацій виокремлено критерії неефективного (нераціонального, недоцільного) використання коштів громадами, до яких віднесено: сумнівність тендеру, відсутність кричної потреби у закупівлі під час війни; відсутність обґрунтованої потреби у закупівлі, невідповідність кількісних та фінансових параметрів закупівлі масштабу діяльності громади; відсутність доцільності закупівлі, неконкурентність ціни, неконкурентність виконавця, не критичність витрат. Ці критерії застосовуються для виявлення порушень, неефектив-

ного управління бюджетними витратами та нераціональних витрат громадами в особливий період військового стану.

2. Проаналізовано 31 кейс неефективного (нераціонального, недоцільного) використання коштів громадами Луганської і Донецької областей в часи війни у 2022–2023 рр., зокрема, використання коштів Головним управлінням пенсійного фонду України в Луганській області, Управлінням освіти, культури, молоді та спорту Кремінської міської ради, Комунальним підприємством "Северодонецькводоканал", Луганським університетом внутрішніх справ (м. Луганськ). Критеріями неефективного, нераціонального та недоцільного використання коштів громадами Луганської області в часи війни (2022–2023 рр.) були: сумнівність тендеру, відсутність кричної потреби у закупівлі під час війни; відсутність обґрунтованої потреби у закупівлі, невідповідність кількісних та фінансових параметрів закупівлі масштабу діяльності громади; відсутність доцільності закупівлі, неконкурентність ціни, неконкурентність виконавця, не критичність витрат.

3. Основними закупівлями, які визнані неефективними, недоцільними та нераціональними, є значні за обсягом закупівлі важкої будівельної техніки, комп'ютерної техніки, значні витрати на офісне устаткування та приладдя, інші закупівлі, які потребують обґрунтування своєї доцільності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Громадська спілка "Інститут народного аудиту". URL: <https://www.ina.org.ua/>
2. Рух "Чесно". URL: <https://www.chesno.org/post/1009/>
3. Громадський проєкт "Народний аудит". URL: <https://www.clean-europe.com/audyt/index.php>
4. Prozorro URL: <https://prozorro.gov.ua/uk>
5. Аналітичний хаб Qlik. URL: <https://bi.prozorro.org/hub>
6. Методика здійснення порівняльного аналізу ефективності бюджетних програм, які виконуються розпорядниками коштів місцевих бюджетів. Лист Міністерства фінансів України від 19.09.2013 р № 31-05110-14-5/27486. https://www.ibser.org.ua/sites/default/files/metodyka_zdiysnennya_porivnyalnogo_analizu.pdf
7. Заблодська І. В., Серєбряк К. І., Татарченко О. М. Вплив інфраструктури Луганської області на якість життя населення: оцінка та рекомендації. *Економіка та право*. 2021. № 4. С. 68–78. DOI:<https://doi.org/10.15407/econlaw>. 2021.04.068
8. Як викрити корупцію в медичних закупівлях. Міністерство цифрової трансформації. URL: <https://www.instagram.com/p/C29XfPBNbhs/?hl=ru>
9. Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах / TAPAS та Prozorro. URL: <https://www.instagram.com/p/C29XfPBNbhs/?hl=ru>

REFERENCES:

1. Hromadska spilka "Instytut narodnoho audytu" [Public union "Institute of People's Audit"]. Available at: <https://www.ina.org.ua/> (data zvernennia: 27.03.2024)

2. Rukh "Chesno" ["Chesno" movement]. Available at: <https://www.chesno.org/post/1009/> (data zvernennia: 20.03.2024)
3. Громадський проєкт "Народний аудит" [Public union "Institute of People's Audit"]. Available at: <https://www.clean-europe.com/audyt/index.php> (data zvernennia: 25.03.2024)
4. Prozorro Available at: <https://prozorro.gov.ua/uk> (data zvernennia: 2.03.2024)
5. Analitychnyi khab Qlik [Qlik analytical hub]. Available at: <https://bi.prozorro.org/hub> (data zvernennia: 2.03.2024)
6. Metodyka zdiisnennia porivnialnoho analizu efektyvnosti biudzhет-nykh prohram, yaki vykonuiutsia rozporiadnykamy koshtiv mistsevykh biudzhетiv. Lyst Ministerstva finansiv Ukrainy vid 19.09.2013 r. № 31-05110-14-5/27486 [Methodology for conducting a comparative analysis of the effectiveness of budget programs implemented by managers of local budget funds. Letter of the Ministry of Finance of Ukraine dated September 19, 2013 No. 31-05110-14-5/27486]. Available at: https://www.ibser.org.ua/sites/default/files/metodyka_zdiysnennya_porivnialnogo_analizu.pdf (data zvernennia: 18.03.2024)
7. Zablodska I. V., Sieriebriak K. I., Tatarchenko O. M. (2021) Vplyv infrastruktury Luhanskoi oblasti na yakist zhyttia naselennia: otsinka ta rekomendatsii [The impact of the infrastructure of Luhansk region on the quality of life of the population: assessment and recommendations]. *Ekonomika ta pravo*. № 4, pp. 68–78. DOI: <https://doi.org/10.15407/econlaw.2021.04.068> (data zvernennia: 20.03.2024)
8. Yak vykryty koruptsiu v medychnykh zakupivliakh. Ministerstvo tsyfrovoi transformatsii [How to expose corruption in medical procurement. Ministry of Digital Transformation]. Available at: <https://www.instagram.com/p/C29XfPBNbhs/?hl=ru> (data zvernennia: 2.04.2024)
9. Prozorist ta pidzvitnist u derzhavnomu upravlinni ta posluhakh / TAPAS та Prozorro [Transparency and accountability in public administration and services]. Available at: <https://www.instagram.com/p/C29XfPBNbhs/?hl=ru> (data zvernennia: 14.03.2024)